

AKTUALITĀTE

ĪSUMĀ

LAIMAS ŠOKOLĀDE
KELNĒ

Šokolādes un konditorejas izstrādājumu, kā arī uzskodu ražošanas uzņēmums *Orkla Confectionery & Snacks Latvija* šobrīd piedalās pasaulē vadošajā saldumu un uzskodu izstādē *ISM 2019* Ķelnē, iepazīstinot ar zīmola *Laima* sortimentu. «Esam patiesi pagodināti jau vairākus gadus būt starp pasaules līmeņa saldumu un uzskodu ražotājiem, kas piedalās *ISM* izstādē, prezentējot augstākās kvalitātes saldumus un uzskodas. Tas sniedz mums iespēju iepazīstināt ar jaunumiem mūsu sortimentā, satikties ar klientiem un stiprināt savu klātbūtni aktīvajos eksporta tirgos,» uzsver *Orkla Confectionery & Snacks Latvija* sabiedrisko attiecību un komunikācijas vadītāja Lineta Mikša. Šogad *ISM* izstādē uzņēmums prezentē dažādus *Laimas* tumšās un piena šokolādes jaunumus, kā arī legendāros *Maigums* zefirus, pēc kuriem pieprasījums eksporta tirgos aug katru gadu. Tieši pērn eksporta tirgus līderi izaugsmes ziņā bija zefiri, veidojot 52,2% pieaugumu salīdzinājumā ar 2017. gadu.

LATVIJĀ ATKRITUMUS
ŠĶIRO MAZ

Lai gan 83% Latvijas iedzīvotāju atzist, ka šķirot atkritumus ir svarīgi, ikdienā to dara tikai mazliet vairāk nekā puse iedzīvotāju, liecina AS *Latvijas Zaļais punkts* veikta aptauja. Tiesa, ik gadu šī sabiedrības daļa nedaudz pieaug, apliecinot, ka videi draudzīga domāšana arvien vairāk nostiprinās Latvijas iedzīvotāju ikdienas paradumos. Tomēr tas nenotiek pietiekami ātri, liedzot pārstrādāt ievērojami lielāku sadzīves atkritumu apjomu. Kā zināms, Eiropas Savienības noteiktie mērķi paredz, ka jau līdz 2025. gadam Latvijai jāpārstrādā vismaz 55% sadzīves atkritumu – apmēram uz pusi vairāk nekā šobrīd. Bez aktīvas sabiedrības iesaistes sasniegt noteiktos mērķus var arī neizdoties.

SENIORI CEĻJUMOS
DODAS AR AUTOBUSU

Vairāk nekā puse (56%) Latvijas iedzīvotāju savā pēdējā atpūtas ceļojumā devušies ar lidmašīnu, liecina jaunākais *Latvia Tours ceļojumu indekss*. Savukārt trešdaļa (28%) atpūtnieku atvaļinājumā izvēlējās doties ar vieglo automašīnu, bet katrs desmitais (11%) – ar autobusu. Tikmēr 4% kā transportlīdzekli izvēlējās kuģi. Indekss rāda, ka atpūta ar vieglo auto visbiežāk izvēlējušies doties ceļotāji 45 – 54 gadu vecumā (37%). Tikmēr, piemēram, lidmašīnu visvairāk iemīlojuši atpūtnieki 35 – 44 gadu vecumā, kuru vidū uz izvēlēto galamērķi lidot izvēlējās 67%. Savukārt autobuss vispopulārākais ir 64 – 74 gadu vecu iedzīvotāju vidū – to kā transportlīdzekli izvēlējušies katrs ceturtais seniors.

ASTOŅI NOZIEDZĪGI
IEGŪTI ĪPAŠUMI
ATGRIEZTI SĀKOTNĒJIEM
SAIMNIEKIEM

Rīgas apgabaltiesa, piedaloties Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurori, ir pieņēmusi lēmumus, atstāt negrozītus Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas lēmumus. Ar šiem lēmumiem ir apmierināti Valsts policijas ierosinājumi astoņus nekustamos īpašumus, kuru kopējā vērtība sastāda vismaz 180 000 eiro, atzīt par noziedzīgi iegūtu mantu un atgriezt cietušajiem. **Seši nekustamie īpašumi atgriezti valsts īpašumā, bet divi – fiziskām personām.** Pirmstiesas izmeklēšanas laikā tika pierādīts, ka cietušie ir zaudējuši savus nekustamos īpašumus izdarīto noziedzīgo nodarījumu rezultātā, jo tie tika pārdoti uz viltotu dokumentu pamata un atradās pie trešajām personām.

Iļze ŠTEINFELDE

Konkurences padomei nepieciešami sp

Imants VĪKSNE

Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijā šodien tiek skatīti jau pāris gadus Saeimā marinēti grozījumi Konkurences likumā. Tirgus uzraugiem nepieciešami spēcīgāki argumenti, lai atturētu valsti un pašvaldības no nepamatotas iejaukšanās brīvajā tirgū.

Ik pa laikam publiskās personas mēdz iesaistīties uzņēmējdarbībā, kaut gan nav nekādu pazīmju, ka patērētāji un uzņēmējdarbības vide varētu no tā ko iegūt. Pašvaldības strādā par viesnīcu operatoriem, iemēģina roku ūdens fasēšanā, tirgo reklāmas laukumus savos izdevumos. Un līdzīgi rīkojas arī valsts un tās uzņēmumi.

Pārkāpumu drīkst ignorēt

Neatkarīgā nesen vēstīja, ka martā valsts uzņēmums *Latvijas Loto* grasās vērt vaļā valsts kazino un valsts totalizatoru. Vienīgais publiski zināmais arguments, kādēļ valdība nolēmusi iesaistīties jau tā pārlīvētajā azartspēļu tirgū, ir peļņas gūšana no jauniem produktiem. Bet mistiskā tirgus nepilnība, kas tiek piesaukta at-

taisnojuma, ir ierakstīta tikai ierobežotas pieejamības dokumentos. Tātad publiski nav zināma. Toties ir skaidri zināma Konkurences padomes pozīcija šajā jautājumā. Nekādas tirgus nepilnības nav, un valstij ar azartspēlēm nav jānodarbojas. Valdībai un šajā gadījumā arī uzņēmumam *Latvijas Loto* bija jāprasa Konkurences padomes viedoklis, un formāli tas tika izdarīts. Taču problēma ir apstākļi, ka šo viedokli drīkst ignorēt. Tādējādi šobrīd izveidojusies absurda situācija – kompetentākā institūcija konkurences jautājumos ir sniegusi negatīvu atzinumu, tajā pašā laikā valdība, atsaucoties uz saskaņojumu ar šo institūciju, devusi zaļo gaismu valsts finansētām azartspēlēm. Šis piemērs izskaidro, kā-

dēļ Konkurences padomei nepieciešama pilnvaru paplašināšana un tiesības sodīt arī publiskas personas. Un kādēļ grozījumi tik smagnēji virzās cauri Saeimai.

Īstiem uzņēmējiem traucē

Šobrīd Konkurences padome par tirgus kropļošanu var piemērot naudassodus privātiem komersantiem, savukārt publiskām personām tikai tajā gadījumā, ja

maz sākotnēji noteikti bez domnējoša stāvokļa. Ja Konkurences padomei būtu sodīšanas tiesības, tā valsts uzņēmumu varētu sodīt, kaut gan vēl loģiskāk būtu sodīt aizgājušo valdību, jo tieši tā pirms pāris gadiem deva pavēli uzņēmumam sākt azartspēļu biznesu. Toreizējais labklājības ministrs un tagadējais finanšu ministrs Jānis Reirs *Neatkarīgajai* gan sola, ka šis lēmums tiks pārskatīts. Taču runa

Kā valsts palīdzēs sabiedrībai cīnīties pret azartspēļu atkarībām, pašai atverot jaunu azartspēļu vietni

nepamatota iesaistīšanās notiek, izmantojot dominējošo stāvokli. Taču *Latvijas Loto* ir monopolists tikai loteriju rīkošanā. Savukārt azartspēļu nozarē – krupjē darbā šis valsts uzņēmums būs jaunpieņācējs piesātinātā tirgū un vis-

nav tikai par vienu problemātisku gadījumu, bet gan sistemātisku valsts un pašvaldību sabiedrību pieņemtu praksi. Pērn Konkurences padome veica uzņēmēju aptauju, un, kā liecina rezultāti – 80% uzņēmēju un 76% nozaru

Aptur *Talgo* vilcienu pirkšanu

Arnis KLUINIS

Iepirkumu uzraudzības birojs (IUB) apturējis a/s Pasaziēru vilciens (PV) darījumu ar Spānijas uzņēmumu *Patentes Talgo S.L. (Talgo)* par elektrovilcienu piegādi.

IUB lēmuma jēga nav skaidra. Lēmums izklāstīts uz 32 lappusēm ļoti samudžinātā tekstā, kurā noraidīta lielākā daļa – turklāt sprotamākā daļa – no *Talgo* konkurentu sūdzību punktiem. Lēmumā ir bargi vārdi «aizliegt sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam – a/s *Pasaziēru vilciens* – slēgt iepirkuma līgumu ar... noteikto uzvarētāju», bet tālāk aizliegums mīkstināts tā, ka neizslēdz iespēju *Talgo* palikt par uzvarētāju, ja vien PV pratis pareizi pārrakstīt savu lēmumu. IUB dod PV divdesmit dienas laika «novērst iesniegumu izskatīšanas komisijas konstatētos pārkāpumus» drīzāk konkursa rezultātu noformēšanā nekā pašā konkursā.

Konkurenti apgalvo, ka viņi startējuši konkursā, uzrādot vilcienus, kas samērā līdzīgi tiem, kādus konkursa noteikumos aprakstījis PV *Talgo* licis preti reālajiem vilcieniem datorgrafiku, kurai pierakstījis tādus tehniskos parametrus, kādus vien pasūtītājs vēlējis vai kādi bijuši vajadzīgi, lai *Talgo* piedāvājums izrādītos vai izskatītos kā labākais. Konkurenti, kas paši būvējuši piepilsētas elektriskos vilcienus, uzskata par neiespējamu uzbūvēt reālu vilcienu ar *Talgo* dotajiem parametriem. *Talgo* tik tiešām ir pasaules tirgū pamanāms vilcienu būvētājs, bet līdz šim darbojies tālsatiksmes vilcienu segmentā.

IUB lēmums par labu PV ir pamatots ar apsvērumiem, ka konkursā, kurā kā darba valoda defi-

piegādes, ieskaitot elektrovilcienu uzturēšanai nepieciešamā aprīkojuma, rezerves daļu fonda, tehniskās dokumentācijas un personāla aprūpes izmaksu summas:

PM – vidējās izmaksas uz vienu elektrovilciena sēdvietu gadā no visu 32 elektrovilcieniem, kuri paredzēti ekspluatācijai kontakttīklā ar nominālo līdzstrāvas spriegumu 3 kV, uzturēšanas, tajā skaitā kapitālo remontdarbu izmaksu summas 35 gadu laikā, kas tiek aprēķinātas pēc formulas:

$$PM = \frac{PM1 - A4 + PM2}{35 \times N},$$

kur PM cita starpā ietekmējošā vērtība PM2 ir 32 elektrovilcieniem, kuri paredzēti ekspluatācijai kontakttīklā ar nominālo līdzstrāvas spriegumu 3 kV, kapitālo remontu saskaņā ar piedāvāto uzturēšanas plānu izmaksas (aprēķinos jāpieņem, ka vienas cilvēkstundas izmaksas ir 10 EUR/stunda) 35 gadu laikā;

ECC – vidējās izmaksas uz vienu elektrovilciena sēdvietu gadā no visu 32 elektrovilcieniem elektroenerģijas patēriņa gadā izmaksām, kas tiek aprēķinātas pēc formulas:

$$ECC = 0,1 \times \frac{E}{N \times 35},$$

kur cita starpā E – visu 32 elektrovilcieniem kopējais elektroenerģijas patēriņš 35 gadu laikā, kas tiek aprēķināts pēc šādas formulas:

17

Lēmums ir saistīts bez paraksta, un tā elektroniskā versija atbilst lēmuma oriģinālam

FORMULAS JĀPĀRRAKSTA!

Fragments no Iepirkumu uzraudzības biroja lēmuma ar skaidrojumu, kas formulās jāmaina, lai valsts a/s *Pasaziēru vilciens* drīkstētu pirkt jaunus vilcienu sastāvus

nēta latviešu valoda, prasīts piegādāt «piepilsētas pasažieru elektrovilcienus», kas latviešu valodas normām atbilstu arī tad, ja tie izskatītos līdzīgi tālsatiksmes vilcieniem ar lokomotīvi, ko IUB nodēvē par «galvas vagonu, kas nav piemērots pasažieru pārvadāšanai»; tāds ir uzskatāmākais piemērs, kā IUB mudžina savu lēmumu, viena vārda «lokomotive» vietā liekot frāzi ar 7 vārdiem. Tik tiešām, tagadējā latviešu valoda veidojās tad, kad ļaudis brauca uz tagadējo Jūrmalu vagonos aiz tvaika lokomotīves. Pēc tam pieņāca padomju laiki, kad piepilsētas vilcienu elektrolokomotīvi integrēja vilciena sastāvā kā mazākas pasažieru ietilpības vagonu, bet nekāds īpašs apzīmējums šādām veidojumam izdomāts netika. Pret tehnisko progresu jūtīgākajā angļu valodā pa to laiku parādījies termins *EMU (electrical multiple unit)*, ko citi PV konkursa dalībnieki pieņēmuši kā pašsaprotamu Pierīgai domāto vilcienu būves nosacījumu, bet PV, *Talgo* un IUB

vienojas kopējā pārliecībā, ka nekāds *EMU* konkursā prasīts nav.

Tālāk izrādās, ka datorgrafikas līmenī *Talgo* tomēr ir izstrādājis tieši Latvijai savu *EMU*, kas varot būt tieši tāds, kādu pasūtītājs prasa, sākot no alumīnija korpusa līdz elektriskās strāvas patēriņam attiecībā uz katru vilcienā paredzēto sēdvietu utt. Uz konkurentu apgalvojumiem, ka tāda konstrukcija kopā neturēsies, IUB atbild, ka tie ir tikai pieņēmumi, jo neviens *Talgo* būvēts *EMU* nav izjucis. Tas ir absolūti droši, jo neuzbūvēti vilcieni izjukt patiešām nevar.

Pagaidām var domāt dažādi, kāpēc PV izvēlējies *Talgo* un IUB izskatās pēc darījuma advokāta. Labākajā gadījumā PV iet pa *air-Baltic* pēdām, kas riskēja pirkt pilnīgi jaunas konstrukcijas lidmašīnas ar maksas atlaidi par pircēja drosmi. Protī, PV iecerējis saņemt no *Talgo* cenas atlaidi par palīdzību *Talgo* iekļūt pasaules *EMU* tirgū. Sliktākajā gadījumā PV iet pa *Rīgas satiksmes* pēdām. ■

Pērnā gada
nevārds – intGita PĒRKONE, speciāli *Neatkarīgajai*

Rīgas Latviešu biedrībā nosaukts 2018. gada vārds, nevārds, spārnotais teiciens un savārstijums. Organizatori ziņo, ka akcijas *Gada vārds, nevārds un spārnotais teiciens 2018* gada vārda gods piešķirts zibmaksājumam, bet nevārda – influencerim.

Savārstijuma titulu ieguva politiķa Alda Gobzema (*KPV LV*) izteikums «Darīsim visu, lai radītu valsti, kurā cilvēki gribētu piedzimt». Savārstijuma kategorijā tiek pārstāvēti divainākie vārdu virknējumi vai amizantas pārrakstīšanās, pārteikšanās kļūdas. Konkursa pārstāve Iveta Kolmane atzina, ka savārstijumu kategorija ir salīdzinoši jauna un gūst arvien lielāku atsaucību.

Ēcīgāki argumenti

asociāciju kā aktuālu problēmu nozarēs un tirgos norāda uz publisko personu, tajā skaitā valsts un pašvaldību, radītajiem konkurences ierobežojumiem.

Vajadzīgs naudassods

Diskusija par nepieciešamību paplašināt Konkurences padomes pilnvaras sākās jau pirms trim gadiem, taču sākotnējais ierosinājums par sodiem arī publiskajām personām no likumprojekta drīz vien pazuda. Tagad ir cerības, ka tas atkal atgriezīsies, jo pretējā gadījumā uztraucošā iestāde arī paliks tāda bezzobaina. Drīkstēs pateikt, ka nepiekrīt, un viss, bet tālāk – kuru tas uztrauc. Kā vēstulē Saeimas tautsaimniecības komisijai skaidro Konkurences padomes priekšsēdētāja Skaidrite Ābrama: «Latvijas iekšējā tirgū pastāv situācija, kas prasa aktīvāku Konkurences padomes lomu attiecībā uz naudas sodu piemērošanu publisku personu kapitālsabiedrībām gadījumā, ja šo kapitālsabiedrību darbības ir radījušas konkurences deformāciju tirgū (...)

Tieši naudas sods ir piemērotākais instruments, lai tirgus dalībnieks, kurš izdarījis pārkāpumu, pakārtotu savu darbību brīvai konkurencei un atturētos no tās ierobežošanas, vienlaicīgi atturot arī citus tirgus dalībniekus izdarīt pārkāpumu (preventīvā nozīme), kā arī lai pārkāpuma gadījumā izjustu ekonomiskas sekas (represīva nozīme).» Iestāde vēlas arī iegūt tiesības nepieciešamības gadījumā nepastarpināti vērsties Satversmes tiesā.

Atgriežoties pie gadījuma ar azartspēļu biznesu, *Neatkarīgā* lūdz neitrālu jurista viedokli advokātu biroja *Sorainen* partneri Ievai Andersonei, vai tāds blakus biznesiņš valstij būtu vajadzīgs. Arī viņas pozīcija ir skeptiska. Katrā ziņā prasoties plašāks skaidrojums un rūpīgāks pamatojums, kādēļ valstij vajadzētu darboties šajā sfērā: «Vismaz pirmajā acu uzmetienā tas liekas jocīgi – kā valsts palīdzēs sabiedrībai cīnīties pret azartspēļu atkarībām, pašai atverot jaunu azartspēļu vietni.» ■

Mazo mednieku jautājumā panākts kompromiss

Imants VĪKSNE

Latvijas mednieku ierosinājums būtiski samazināt vecuma cenzu medību tiesību iegūšanai saskāries ar principiālo medību kritiķu iebildēm, un uz otro leroču aprites likuma lasījumu Saeimā tas no 14 gadiem paaugstināts līdz 16 gadiem.

Medību kultūra ir saistīta ar tradīcijām. Ja vectēvs ir medijs, visticamāk medīs arī tēvs un vēlāk arī mazdēls. Pēdējā laikā mednieku vidū aug arī sieviešu pārstāvētība. Kā nekā hobijs aizraujošs, meža gaļa garšīga un vērtīga. Turpretim tie, kuru dzimtās mednieku nav, visticamāk piesienas viedoklim, ka medības vispār nav nepieciešamas. Un tikai brīdī, kad uz šosejas paši sabrauc kādu stirnu vai, nedod dievs, mašīnas salonā caur vēstiklu ierodas alnis, aizdomājas par veidiem, kā mūsdienu pasaulē tiek regulētas dzīvnieku populācijas. Pat veselīgu lopīņu medību limitus Latvijas mednieki nav spējīgi apgūt, bet ar mēri slimās mežacūkas tiek izšautas, pateicoties tikai dāsnām naudas prēmijām. Tomēr ar šo problēmu asas debates izsaukušajiem grozījumiem nav tiešas saistības. Latvijas Mednieku savienības vadītājs

Jānis Baumanis *Neatkarīgajai* atzīst – pazeminot vecuma cenzu, runa būtu par dažiem desmitiem jaunu mednieku gadā. Turklāt medību nīdēju saimētās ainas, ka bērnēji tagad sapirksies ieročus un skraidīs apkārt, slepkavojot visus pēc kārtas, ir pilnīgas muļķības. Pusaudžu muļķošanās netiek legalizēta. Jaunajam medniekam tāpat nepieciešami kursi, teorijas un šaušanas eksāmens, un izmantojams tikai pieaugušam medību dalībniekam piederošs ierocis viņa paša vadībā. Tātad bērns nejausi par mednieku nevar kļūt – tam jābūt apzinātam ģimenes lēmumam. Runa patiešām ir par tiem jaunajiem cilvēkiem, kuriem medību tradīcijas nav svešas, kuri iet par dzinējiem, un tikai loģiska ir viņu pilnvērtīga piedalīšanās visā medību procesā pilnā apjomā.

Sākotnējo priekšlikumu par 14 gadiem izbrāķēja dažādas institūcijas – Tiesībsarga birojs, policija. Gadu par maz, bet ieroču uzliktā atbildība par lielu. Kritisku atzinumu sniegusi arī Veselības ministrija: «Šaujamo ieroču lietošanā nepieciešams psihiskais briedums un atbildības uzņemšanās, kas nenobriedušo psihisko procesu dēļ 14 gadu vecai personai var nebūt. Speciālistu skatījumā šajā vecumā persona nav spējīga izvērtēt ar šaujamo ieroču pielietošanu radītos riskus un iespējamās

sekas, līdz ar to 14 gadu vecumā pusaudzīm, kaut arī pieaugušo vadībā, izmantot medību šaujamo ieročus nebūtu rekomendējams.»

Vēstuli ļoti sabiezinātās krāsās atbildīgajai komisijai piesūtījusi arī vilku un lūšu medību apkarošanai pērn nodibinātā sabiedriskā organizācija *Latvijas ainavas*. Šaujamo ieroču izmantošana nesot bērnu interesēs, un biedrība to pielīdzina smēķēšanai, apzirdīšanai un pavešanai netiklībā.

Te gan jāiebilst šādam traktējumam, jo visa Latvijas valsts armijas nākotne balstās tieši uz jauniešu interesi par ieročiem. Tāpēc pastāv Jaunsardze un tajā tiek pasniegta ieroču mācība, lai Zemessardzē un profesionālajā dienestā veidotos jaunā maiņa. Pieaugušais, kurš ieroci tur rokās pirmo reizi, ir krietni lielāks drauds sabiedrībai nekā jauniešs, kurš mērķtiecīgi mācījies rīkoties ar ieroci un prot to atbildīgi izmantot.

Galū galā saliekot visus par un pret, atbildīgā komisija uz otro lasījumu nolēmusi virzīt priekšlikumu par 16 gadu vecuma cenzu. Tātad minus divi no pašreizējiem 18 gadiem. Jāņa Baumaņa skatījumā tas ir saprātīgs kompromiss. Turklāt vēl jau likumam būs jāsaņem arī pakārtoti Ministru kabineta noteikumi, kas precīzi regulēs atbildības jautājumus. Ar ieroci rokās nekādas pašdarbības. ■

vārds – zibmaksājums, fluenceris

Par gada nevārdu atzīts influenceris. Publicists Egils Zirnis skaidroja, ka vēsturiski latviešu valodā šā vārda saknē esošajam vārdam influence bijusi pavisam cita nozīme – gripa, saaukstēšanās. Tieši tāpēc šis vārds uzskatāms par nevēlamu, jo, kā atzina publicists Egils Zirnis, tas var likt domāt, ka šis vārds nozīmē nevis personu ar ietekmi sociālajos tīklos, bet gan kādu, kas var «aplīpināt» ar slimībām. Gada vārda kategorijā līdzās šķēlestiesai, veikai un virsnullim bija arī zibmaksājums, kurš ieguvis 2018. gada vārda titulu.

Šāda aptauja notiek kopš 2003. gada katrā gadumijā. Materiālu apkopošanu, žūrijas darba koordinēšanu un rezultātu paziņošanu veic Rīgas Latviešu biedrības Latviešu valodas attīstības kopa ar partneriem, arī Latvijas Rakstnieku savienību. ■

ŽURIJAS IESKATĀ par iespaidīgāko savārstījumu atzīts priekšvēlēšanu laikā plaši tirāžētais solījums: «Darīsim visu, lai radītu valsti, kurā cilvēki gribētu piedzimt.»

Spārnotais teiciens tiek atzīts par spārnotu ne tikai tāpēc, ka tas aizgājis tautā, bet ir arī tāds, kas spārno domāt, pārdomāt un iznākamā rīkoties uz labu. Šoreiz par tādu izraudzīts pamatotais aicinājums: «Izkāp no telefona!»

Šogad rīkotāju deleģētajā žūrijā strādāja (no kreisās) literatūrfilozofe un tulkotāja Ieva Kolmane (Latvijas Rakstnieku savienība); laikraksta *Diena* žurnālists un publicists Egils Zirnis; Valsts valodas komisijas vadītājs Andrejs Veisbergs; *Baltic Media* Valodu mācību centra latviešu valodas programmu vadītāja, baltu lingviste Iveta Grinberga, kā arī citi

Veselībā iezogas birokrātiska kļūda

Inga PAPERDE

Cilvēkiem ar 3. grupas invaliditāti veselība būs apdrošināta no 2021. gada. To nosaka likums par veselības aprūpes finansēšanu. Tomēr vēstulē, ko saņēmuši iedzīvotāja ar 3. grupas invaliditāti, Nacionālais veselības dienests norāda, ka apdrošināti cilvēki ar invaliditāti būs, tikai pirms tam jāsamaksā veselības apdrošināšanas iemaksas par diviem gadiem, kas kopumā ir tuvu 500 eiro. Iesaistoties *Neatkarīgajai*, noskaidrojies, ka atbildes vēstulē ir pieļauta kļūda.

Tiesības saņemt veselības aprūpes pakalpojumus valsts obligātās veselības apdrošināšanas ietvaros atbilstoši Veselības aprūpes finansēšanas likumam būs virknei iedzīvotāju. Viena no šādām grupām ir cilvēki ar invaliditāti. Tomēr jau no likuma spēkā stāšanās dienas apdrošināti ir cilvēki ar 1. un 2. grupas invaliditāti, bet cilvēki ar 3. grupas invaliditāti tiks apdrošināti tikai no 2021. gada. Sākotnēji iedzīvotāji ar 3. grupas invaliditāti vispār nebija iekļauti likumā kā apdrošinātie no valsts puses, taču likuma izskatīšanas laikā Saeimā likums tika papildināts. Tomēr attiecībā uz 3. grupas invalīdiem tika noteikts nosacīts pārejas periods – tikai no 2021. gada, loģiskas šim lēmumam nebija ne toreiz, ne tagad, kā iemesls tika minēti finansālie apsvērumi.

Pašlaik līdz šāgada 1. jūlijam ir atlikta likuma norma, kas faktiski paredz iedzīvotāju sadalījumu veselībai apdrošinātajos un neapdrošinātajos un no tā izrietošās tiesības saņemt pamata vai pilno

valsts veselības aprūpes pakalpojumu grozu. Lai arī, iespējams, jaunā valdība vērtēs šo likumu (Saeimas priekšvēlēšanu solījums izskanēja arī doma likumu vispār atcelt), pagaidām cilvēkiem ar 3. invaliditātes grupu jāreķinās, ka viņus valsts neapdrošina.

Uzstājoties Saeimas plenārsēdē, deputāte Regīna Ločmele-Luņova norādīja, ka likums ir diskriminējošs, jo nosaka, ka iedzīvotājiem, cilvēkiem ar invaliditāti, pirms iegūt veselībai apdrošinātas personas statusu, ir jāveic maksājums vismaz par diviem gadiem. Veselības ministrijā *Neatkarīgajai* sacīja, ka tas neatbilst patiesībai, jo likuma 11. pants skaidri un gaiši nosaka, ka arī 3. grupas invalīdi ir apdrošināti veselībai, tikai no 2021. gada. Turklāt persona būs apdrošināta pēc pazīmes 3. grupas invalīds neatkarīgi no apdrošināšanas priekšvēstures.

Viena lieta, ko pasaka Veselības ministrijā, bet cita, ko atbildīgās iestādes raksta iedzīvotājiem vēstulēs. Ilona, kurai ir 3. grupas inva-

liditāte, lūdz Nacionālajam veselības dienestam paskaidrot, kā saņemt likumu – vai veselības aprūpe «pienāksies automātiski», vai ir jāmaksā, lai pievienotos sistēmai? Atbildē no dienesta viņa saņēma nepārprotamu skaidrojumu, ka «ar 2021. gadu kā valsts apdrošinātā iedzīvotāju grupa būs arī III grupas invalīdi, taču, lai jau ar 2021. gadu persona varētu saņemt pilnā «groza» pakalpojumus, jāveic veselības apdrošināšanas iemaksas arī par diviem iepriekšējiem kalendāra gadiem, ja persona nav piederējusi pie kādas no Veselības aprūpes finansēšanas likuma 11. pantā minētajām personu grupām».

Nacionālajā veselības dienestā *Neatkarīgajai* paskaidroja, ka diemžēl ir pieļauta kļūda un sievietei ir sniegta nekorekta atbilde, pieļaujot kļūdu gada atspoguļojumā, proti, vēstulē speciālists mēģināja pateikt, ka 3. grupas invalīdi būs apdrošināti no 2021. gada, bet, ja vēlas saņemt veselības apdrošināšanu jau no 2019. gada, ir jāsamaksā par diviem gadiem.

Vēstulē sievietei ar invaliditāti arī vaicā, kā cilvēkiem ar 3. grupas invaliditāti, nestrādājošiem, turklāt ar trūcīgā statusu saņemt kompensējamus medikamentus līdz 2021. gadam, kad būs šī apdrošināšana. Taču uz to atbilde netiek sniegta. Pašlaik – vismaz līdz jūlijam – valsts veselības aprūpi var saņemt ikviens iedzīvotājs, neatkarīgi no apdrošināšanas statusa. ■